

Vestnik.

† Anton Nedvěd.

Rodil se je Anton Nedvěd dne 19. vel. srpana 1828. l. v Hořvicah na Češkem. Že v deških letih se je posvetil glasbi ter je prišel z 10. letom šolat se v Prago, kjer je obujal s svojim krasnim glasom pozornost. Učitelji so mu bili Anton Slavik, oče znamenitega virtuoza na goslih Josipa Slavika, nadalje Krejčí, Horák, Kolesovsky in Kittl. Po dovršenem izpitu za pouk v goslih in petji je postal Nedvěd učitelj na praški Sofijski akademiji in na češki realki. Odločil se je pa sedaj za poklic opernega pevca, ker je imel krasen bas-bariton. Po nekotikih nastopih v češki operi v Pragi je vsprejel angažma pri operi v Brnu, kjer je pa le kratko časa bival, ker je rečeno podjetje bankerotovalo.

V istem času je razpisalo filharmoniško društvo v Ljubljani mesto koncertnega vodje. Nedvěd je prošil za to službo in jo je tudi dobil. Dne 13. grudnia 1856. l., torej pred stoprav 40 leti, nastopil je A. Nedvěd svoj novi delokrog in je ostal odslej za trajno v Ljubljani, katera mu je postala druga domovina.

Količnega pomena da je bil Nedvěd za ljubljansko filharmoniško društvo, znano je pač vsem Ljubljančanom in najbolj interesovanim krogom tega zavoda. Celih 26 let (do l. 1882.) je deloval Nedvěd kot glasbeni učitelj in kot koncertni vodja filharmoniškega društva organizatorično, neumorno in s pravim umetniškim vzuosom za prosep glasbene umetnosti v Ljubljani. Srečno je povzdignil društvo iz zanemarjenih razmer k višini renomiranega glasbenega zavoda. L. 1881. mu je podelil cesar o priliki 25letnice glasbenega delovanja pri filharmoniškem društvu zlati križec za zasluge.

Ni se pa odtujil Nedvěd za svojega službovanja pri nemškem, takrat jedinem glasbenem zavodu ljubljanskem, svoji narodnosti. Deloval je hkratu tudi pri slovenskih narodnih društvih in deloval je za narod duševno, podarjajoč mu skladbe prikupljive svoje muze. Stejemo Antona Nedvéda med ustanovitelje ljubljanske čitalnice, katere moški zbor je vodil celi dve leti brezplačno. Osem let je bil pa odbornik „Glasbene Matice“ in sicer od prvih njenih početkov l. 1872. do leta 1880., katerega leta ga je imenovalo to društvo v seji z dne 23. kimovca častnim svojim članom.

Nedvédova žilava in občeokoristna delavnost postaja nam prav jasna, če pomnimo, da je učiteljeval tudi v Alojzijevišči, nekaj časa v gimnaziji, v realki in tudi v semenišči, poučujoč tu mladino v glasbi. Po smrti Kamila Maška je bil imenovan leta 1860. glasbenim učiteljem na ljubljanskem učiteljišči, kjer je vodil do leta 1890, torej 30 let, pouk v glasbi, poučujoč v obči teoriji, harmoniji, v petji in v igri na goslih, klavirji ter orglah. Nebroj mladine je vzgajal tako v glasbeni naobrazbi in jo je postal med svet, da je v svojem delokrogu in po svojih močeh orala ledino ter uglajevala pota, da se je zamoglo širiti časoma med ljudstvom občce zanimanje za glasbo in pa ljubezen do petja.

Njegov pogreb je bil veličasten. Udeležila so se ga društva „Glasbena Matice“, „Filharmoniško društvo“ in „Slavec“ ter nebrojna množica občinstva. Tudi „Slov. učit. društvo“, katerega častni član je bil, položilo mu je na rakev venec z napisom. — Naj v miru počiva veliki pokojnik!

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gdč. Ivana Arko, učiteljica v Dobrepoljah, sedaj suplentinja v Loškempotoku za l. leto 2·40 gld.; gdč. Justina Lavrič, učiteljica v Poljanah nad Škofjo Loko, za l. leto 1·20 gld.

Učiteljski konvikt. Namesto nagrobnega venca rajnkemu A. Nedvédu so darovali gg.: Janez Pezdíč, ud c. kr. dež. šol. sveta i. dr. 2 K; Janko Žirovnik, nadučitelj 2 K; „Nizka duša“ 2 K; kipar Alojzij Gangl, c. kr. strokovni učitelj 6 K; Rihard Seber, lastnik tiskarne v Postojini 10 K.

A. Praprotnikov spomenik: Gosp. Hugon Turk, trgovec v Ljubljani, 10 K; g. Peter Mayr ml., posestnik v Kranji 3 K; vč. gosp. Janez Rozman, č. kanonik, mestni župnik i. dr. v Ljubljani, 10 K; sl. „Pisateljsko društvo“ v Ljubljani, 40 K.

Imenovanje. Daž. šolski svet je imenoval: učitelja gosp. Alojzija Pina v Dolenjem Logatu za II. učiteljsko mesto na isti šoli; učitelja g. Karla Rožanca v Špitaliču na Štajerskem učiteljem v Šiški; zač. učitelja v Mehovem g. Franca Grajlanda stalnim učiteljem na istem mestu; zač. učiteljici gdč. Ivano Piller in Rozo Hribal v Postojini za stalni učiteljici na istem mestu. Učiteljica gdč. Gabrijela Gogola v Raki se je začasno upokojila.

Stalna razstava učil. Tovaršce svoje opozarjamo na to precej bogato in lepo urejeno razstavo učil na I. mestni šoli v Ljubljani. Kdor zunanjih koleg pride v mesto,

ta naj ne odide iz mesta, da ne bi šel prej ogledat razstave, četudi morda ni ravno v četrtek. V šoli je vedno kdo, ki mu bode radovoljno razkazal razstavo. Sedaj se je tudi nabavila knjiga, v katero se podpiše vsak obiskovalec in obiskovalka. Svoje tovariše iskreno prosimo, da dopošljejo kako pripravno, najsi še tako malenkostno učilo v razstavo učil S tem služijo dobri in koristni stvari!

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih in nemško-slovenskih šol v Ljubljani bode dné 2. mal. srpana t. l. ob 8. uri dopoldne v poslopji I. mestne deške šole. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi: 1. Poročilo g. učitelja M. Josina o prostoročnem risanju na petrazrednih ljudskih šolah. 2. Učni poskus istega iz prostoročnega risanja za I., II. in III. stopnjo. 3. Ogled stalne razstave učil in učnih pripomočkov na I. mestni deški petrazrednici.

Konferenca učiteljstva logaškega okraja bode dné 8. mal. srpana v Dol. Logatcu.

Vabilo. Postojnsko učiteljstvo bode priredilo povodom okrajne učiteljske konferencie v I. dan meseca mal. srpana 1896 točno ob 1/2 9. uri zvečer v vrtinem salonu g. župana Mir. Vičič-a v korist društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani dve gledališki predstavi ter si usoja k tema najuljudnejše vabiti. Ustopnina znaša za osebo 1 K; družine plačajo 2 K. Solo obiskujočim otrokom se ustopa ne more dovoliti. Preplačila se z ozirom na dobrodelni namen hvaležno sprejemajo. Program. 1. Carobelli: „Overtura“. 2. V spanji. Vesela igra v 1 dejanji. Spisal Jul. Rosen. Posl. Josip Noll. 3. Ziehrer: „Avstrija v glasovih“, valček. 4. Rubens: Arija iz opere „Donnino noir“. 5. Gospoda Kodelja pridige izza gardin. Vesela igra v 1 dejanji. Spisal G. pl. Rosen. Posl. R. P. 6. Pahor: „Pozdrav vrlim Postojnčankam“, p. fran. 7. Mascagni. Intermezzo iz opere „Cavalleria rusticana“. 8. Parma: „Spomin na Kranj“, četvorka. 9. Emersić: „Kaj se na Stajerskem sliši“, putpuri. 10. Strauss: „Iz domovine“, mazurka. 11. Eilenberg: „Prvi srčni utripljaj“, gavota. 12. Wagner: „Pod dvojnim orlom“, korčnica. Muzikalni del programa izvaja domača godba.

Die Oesterreichisch-Ungarische Monarchie. Geographisch-statistisches Handbuch für Leser aller Stände von Prof. Dr. Friedrich Umlauf. Tretji predelani in popravljeni natis, okrašen z 200 ilustracijami in 15 zemljevidi. Izide v 25 snopičih po 30 kr. v zalogi knjigotržnice H. Hartleben na Dunaju. Ker Slovenci še nimamo knjige v svojem jeziku, iz katere bi se mogli natančno in zanesljivo poučiti o celi avstro-ogerski monarhiji in o vseh v njej vladajočih razmerah, nego smo vezani na nemško literaturo, si štejemo v dolžnost, opozarjati na to novo izdajo znane in povsem nepristransko pisane knjige prof. Umlaufa. Že to, da izide ta knjiga v tretji izdaji in sicer v malo letih po prvi, svedoči, da je bila knjiga potrebna. Od pokojnega nadvojvode Rudolfa zasnovano veliko delo „Die Oesterreichisch-Ungarische Monarchie in Wort und Bild“ se ne ozira zadosti na fizikalne in statistične razmere kakor tudi na topografijo avstro-ogerske monarhije. Umlaufova knjiga je prav zategadel nekaka popolnitev rečenega velikega dela in da se smatra kot taka popolnitev, svedoči okolnost, da sta v primeroma kratkem času pošli dve izdaji. Novo izdajo je pisatelj temeljito predelal in popravil po najnovejših podatkih ter nekatera poglavja tudi izdatno razširil. Prvi snopič izpričuje, da bo knjiga v vsakem oziru popolna in da bo zadoščala najstrožjim zahtevam. Gradivo je jako pregledno in tvarini primerno razdeljeno. Zalagatelj knjigotržec H. Hartleben je opremil knjigo z novimi in številnimi, jako fino izdelanimi ilustracijami, vrh tega pa izide v prilogah 15 velikih in natančno narejenih zemljevidov, popolen atlas o naši monarhiji. Želeti bi bilo, da nam kak domač založnik preskrbi podobno knjigo v slovenskem jeziku, katera bi bila nekaj pendant Matičini zbirki popisov slovenskih dežel, katere zbirke prva sešitka sta po vsebini sicer izvrstna, glede unanje oblike in podob pa nič preveč lepa.

Okrajna učiteljska konferenca za ljudske šole krškega okraja bode dné 22. mal. srpana 1896 (sredo) v šolskem poslopji v Krškem ob 9. uri dopoldne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi: 1. Risanje brez stigem (Poročevalec g. nadučitelj J. Levec). Razgovor o letošnjih vspehih o tem predmetu. 2. Učitelj vzdržuj snago in red v šoli in zvanaj šole (Poročevalec gosp. učitelj Karol Trost).

Občni zbor društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega se bo vršil dné 8. mal. srpana t. l. v Dol. Logatcu takoj po okrajni učiteljski konferenci in običajnim vspešnim. — Nameravani izlet v Predjamo se je moral radi raznih zaprek preložiti na poznejši čas.

Vabilo. Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj bode zborovalo v dan 2. mal. srpana t. l. ob 10. uri dopoldne na Repentabru. Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo. 2. Prečitavanje in overovljenje zapisnika zadnjega zborovanja. 3. Slovniška obravnava na podlagi ber. koččka „Modri škorec“ — prakt. poskus s 4. in 5. letniki. 4. Predavanje. 5. Naveti.

Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj v Sežani. dné 11. rožnika 1896.

K obilni udeležbi uljudno vabi

odbor

Naznanilo. Z ozirom na dopis o plačevanju doneskov za pokojninski zaklad ljudsko-šolskih učiteljev v „Slov. Narodu“ z dne 23. m. m. opozarjamo kranjsko učiteljsvo na zakon z dne 18. listopada 1880, dež. zak. št. 13 (Glej: Heinz, zbirka zakonov in ukazov o ljudskem šolstvu na Kranjskem. V Ljubljani 1895, Kleinmayr in Bamberg, str. 513.), veljaven za vojvodino Kranjsko, ki pravi v § 1: „Učitelji, ki prestopijo iz javne ljudske šole jedne v državnem zboru zastopane kronovine ali dežele na ljudsko šolo vojvodine Kranjske, oproščeni so od novega uplačanja doneska za tisti del svoje plače, za katerega so že v drugi kronovini uplačali zakoniti donesek v pokojninski zaklad, pod tem pogojem, da v deželi, v kateri so prej uplačevali, velja jednaka pravica za učitelje, ki iz jedne ljudske šole vojvodine Kranjske tja prestopijo.“ Iz tega besedila je razvidno, da morajo plačevati učitelji, prihajajoči s Primorskega ali s Štajerskega, donesek še jedenkrat le zato, ker ti deželi ne priznavata Kranjski v tem oziru reciprocitete.

Prošnja. Okrajne konferencije so pred durmi. Umestno bi bilo, da se obrnejo vse do vis. c. kr. dež. šol. sveta s prošnjo, naj bi isti blagovolil pri c. kr. ravnateljstvu zaloge šolskih knjig posredovati, da se v bodoče „vaje v spisji“, ki so pridjane Končnikovi slovnici, posebej vežejo in kot take posebej prodajajo. Nekateri razlogi: a) Vzorec opravljenega spisja postali bi kot posebna knjižica „vademecum“ učencem na deželi (po izstopu iz šole). b) Ker bi imela taka knjižica nizko ceno, omislil bi si jo lahko tudi najrevnejši učenec. S slovnico združene si ne more kupiti; posodi se mu pač v šoli, a ko izostane, jo mora vrniti. c) Slovnica se otrokom ne priljubi posebno, zato se ž njo vred po dokončani šoli uničijo tudi vzorci za spisje. d) S posebno knjižico ne ravnali bi tako in kmalo bi se našla v vsaki hiši, kjer je šolar, — kakor katekizem. e) Ker je cilj vsemu našemu trudu ta, da se otroci nauče kaj napisovati, — a vse le po zgledih, — je gotovo ta knjižica najvažnejša za kasnejše življenje. i. t. d. i. t. d.

Razzaljena učiteljica. Neka posestnica na Štajerskem je bila od okrajnega sodišča v Frohnleiten-u obsojena na sedem dni zopora, ker je trdila v pričó otrok, da tamošnja učiteljica ne razume ročnih del. Obsojenka se je pritožila dalje zoper to obsodbo okrajnega sodišča, čes, da ni tako hudo mislila, ampak „z njeno hčerko je učiteljica pre-slabo ravnala“. Dokazalo se je, da je ta trditev popolnoma neresnična in prizivno sodišče je na predlog državnega pravdnika obsodbo prve instance potrdilo.

Čujte! Ogerski poslanski zbornici se je predložil zakonski načrt, vsled katerega naj se ustanovi v proslavo tisočletnice 400 madjarskih šol, a nihče pa ni zinil o tem, da bi v proslavo mileniuma povišali ogerskim učiteljem nizke plače. To bi bilo pravično! Prej ali slej morajo pa merodajni krogi vendar priti do spoznanja, da s plačami, kakoršne stavijo v proračun za sestradane poštné konje, vendar ne gre učiteljev plačevati.

Odgovor na pravem mestu. Župnik G. v K. v Dolnji Avstriji je obiskal neko šolo v svoji župniji ter v prisotnosti otrok učitelja napadel, čes, da se mu še ni prišel predstaviti, akoravno že dlje časa službuje v njegovi župniji. Učitelj mu odgovori, da bi bil to prav rad storil, pa ni maral, da bi bil, kakor njegov prednik, koj v veži vsprejet in odpravljen.

Učiteljske plače na Angleškem. Komaj je na Angleškem učitelj nastavljen, dobi po novi postavi plače v našem denarji izračunano 1200 gld., čez šest let ima že 1560 gld. Doslej je bila najvišja plača 1860 gld., sedaj je poskočila na 2100 gld. — Na Angleškem nimajo učitelji niti večje izobrazbe niti več opravila kakor pri nas, a plače so vendar druge — kaj ne?

Žrtev svojega poklica. Na Štajerskem nekje je nadučitelj F. M. kaznoval bolj odraslo učenko, ker je imela znanje s hlapcem, kjer je stanovala. Dekletov ljubček je zvečer pričakal za šolskim voglom domov se vračajočega nadučitelja ter ga hotel napasti. Slučajno mu je nakana spodletela, a sedaj se pokori pod ključem ljubeznjivi ptiček.

Šolstvo v Galleiji nikakor ne cvete. Nad štiri milijone ljudi ne zna niti pisati niti čitati. Veliko za šolo godnih otrok ne hodi v šolo, ker je premalo šol in učiteljev; 3000 občin je brez šol, 1000 učiteljev pa manjka na že obstoječih šolah. Tem razmeram so krive slabe učiteljske plače. Deželnozborska večina pa tudi ničesar ne stori za povzdigo omike naroda. Plemenitašem je celo ljubše, če so ljudje neumni, se dajo vsaj pri volitvah ložje osleperti.

Oklic. Slavno društvo! Dne 30. kimovca l. 1895 preminol je tovariš L. Volarič, učitelj v Devinu, občé čislán in dobro znan slovenski skladatelj, zapustivši žalujočo vdovo in 4 nepreskrbljene otročice. — V odborovi seji z dne 6. mal. travna t. l. sklenila je „Zaveza slov. učit. društev“ založiti najboljše Volaričeve skladbe in čisti dohodek odstopiti pokojnikovi vdovi kot dokaz spoštovanja, kojega je dični skladatelj vžival v slovenskem učiteljsstvu.

Ker pa podpisano predsedništvo ne vé, koliko iztisov naj se založi in da se vsaj dobi nekaj pribitka, radi tega se obrača podpisano predsedništvo, sklicevaje se na znano poštvalnost slovenskega učiteljstva, do slavnega društva oziroma predsedništva z uljudno prošnjo, da naj blagovoli slavnoisto nabrati kolikor mogoče naročnikov in njih imena poslati podpisanemu predsedništvu. Imena objavljala se bodo v „Zavezinem“ glasilu. Cena skladbam naznani se pozneje, ko se izve število naročnikov.

Predsedništvo „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“
v St. Jurji pri Kranji, meseca rožnika 1896.

J. Šega t. č. tajnik.

L. Jelenc t. č. predsednik.

Pestalozzijev nagrobni spomenik v Biru. Grob njegov je na pokopališču v Biru ob šolskem poslopju. Dvajset let ga je krasil preprost neobdelan kamen vapnenc in grmiček belih rož, kateri je rasel pod kapom šolske strehe. Nekdaj, ko so Pestalozzija vprašali, kakšen spomenik želi imeti, odgovoril je baje sam: „Surov vapnenc mi denite na grob, saj jaz sam nisem bil nič drugega.“

Ko se je ta šola razširila, izpremenil se je proti pokopališču obrnjeni vogel v spomenik, Pestalozzijevi ostanki so se preložili v novo rakev, in blagoslovljenje monumentalno okrašenega groba se je vršilo ob 100letnici Pestalozzijevega rojstva, 12. prosinca 1846.

Sredi spomenika je dolbina s Pestalozzijevim doprsnim kipom, na obeh straneh je napis: „Unserm Vater Pestalozzi — der dankbare Aargau“. Pod doprsnim kipom stoji:

Hier ruht

Heinrich Pestalozzi

geboren in Zürich am 12. Januar 1746,

gestorben in Brugg den 17. Hornung 1827,

Retter der Armen auf Neuhof,

Prediger des Volkes in Lienhard und Gertrud,

zu Stanz Vater der Waisen,

zu Burghof und Münchenbuchsee

Gründer der neuen Volksschule,

In Ifferten Erzieher der Menschheit.

Mensch, Christ, Bürger.

Alles für Andere, für sich nichts!

Segen seinem Namen!

Zahvala. Veleslavno slovensko učiteljsko društvo! Hvaležnega srca izrekata podpisana kot hči in zet pokojnega skladatelja Antona Nedvéda veleslavnemu društvu najiskrenejšo zahvalo za prekrasni doposlani venec s trakovi in napisom, s katerim je veleslavno društvo od blagega pokojnika blagovolilo posloviti se in mu tako izkazalo poslednjo čast. To vsega odkritosrčnega priznanja in najglobokejše zahvale vredno dejanje je bilo in ostane ostalim v veliko tolažbo ob bridki izgubi.

Olga Nedvéd, Max Nedvéd.

Zahvala. Slavno društvo „Narodna šola“ je blagovolilo tukajšni šoli za mali znesek poslati veliko šolskega blaga in jej podarilo 9 zvezkov „Knjižice za mladino“, za kar se iskreno zahvaljuje šolsko vodstvo na Bučki. *Fran Fabjančič* šol. voditelj.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Štev. 932

o. šol. sv. Na dvorazredni dekliški šoli v Trziču, katera se bode polagoma razširila v štirirazrednico, razpisuje se jedno novo učno mesto z dohodki III. plačilnega razreda, eventualno jedno od že obstoječih učnih mest z dohodki IV. plačilnega razreda v stalno ali začasno umestitev.

Prosilke naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potem do dne 4. mal. srpana t. l. vložijo pri podpisanem oblastvu.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dne 11. rožnika 1896.

Štev. 375.

o. šol. sv. Na jednorazrednici v Kolovratu se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prijemki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem.

Prošnje do 20. mal. srpana t. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 16. rožnika 1896.